

kimustuloksia tarkastelemaan artikkeleihin, jossa he summaavat yhteen teoksen artikkelit, luovat niiden välille linkkejä sekä samalla esittelevät virsitutkimusprojektiä. Koontinsa loppupuolella he kysyvät, kuka määrittää virren ja millä tavalla tuo määrittäminen tehdään? Artikkelikokoelman perusteella lukijalle tulee selväksi ainakin vuoden 1986 virsikirjan esipuheessa oleva virren määrittelmä sekä Martti Lutherin suhde virsiin.

Usein monen kirjoittajan artikkeliteos vääjäämättä toistaa itseään. Näiden artikkelien osalta toisto ilmeni eniten virren määrittelyssä ja Lutherin suhtautumisessa virsiin – siitäkin huolimatta, että teoksessa ei ollut yhtään artikkelia, jossa varsinaisesti olisi tutkittu Lutherin suhdetta virsiin.

Teos kokonaisuudessaan on ehdottomasti suunnattu musiikkia jonkin verran ymmärtävälle ja virsiä tuntevalle lukijalle, joka pystyy samaistumaan esimerkeiksi nostettuihin virsiin sekä ymmärtää virsien merkityksen jumalanpalveluksissa ja kirkollisissa toimituksissa.

ELINA LAPINOJA
TEOL. MAIST., HELSINKI

KATI NIEMELÄ & VELI-MATTI SALMINEN (TOIM.)
Teologiksi kasvamassa: Koulutusalan valinta, opiskeluprosessi ja ammattiin suuntautuminen. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 118. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus 2013. 341 s.

Mitkä tekijät motivoivat hakemaan teologiseen tiedekuntaan? Entä millaisia uravaihtoehtoja teologian opiskelijoilla on? Onko kutsumuksella nykypäivänä väliä, kun hakeudutaan papin työhön? Muun muassa näihin kysymyksiin saa vastauk-

sen Kati Niemelän ja Veli-Matti Salmelaisen toimittamasta kokoomateoksesta *Teologiksi kasvamassa*, jossa esitellään Teologiksi ja teologina kasvaminen -hankkeen tuloksia. Teoksen tarkoituksena on valottaa teologiksi kasvamisen eri vaiheisiin liittyviä prosesseja. Tutkimuksen kohderyhminä ovat teologiselle alalle hakeutuneet, teologiaa opiskelevat ja äskettäin työelämään siirtyneet. Kirjoittajat ovat opettajia ja tutkijoita Helsingin ja Itä-Suomen yliopistoissa sekä Kirkon tutkimuskeskuksessa.

Kirja koostuu tutkimushankkeen esittelyn ja historiallisen katsauksen sisältävän johdanto-osan sekä yhteenvedon lisäksi kolmesta pääosasta, jotka perustuvat erilaisiin kyselytutkimuksiin ja haastatteluihin. Ensimmäinen osa esittelee uranvalinnan motiiveja ja oppimisprosesseja. Toinen osa kertoo Helsingin ja Itä-Suomen yliopiston teologian opiskelijoiden matkasta kohti työelämää. Kolmas osa käsittelee opiskelijoiden suhdetta kirkon virkaan sekä niitä tekijöitä, jotka saavat opiskelijaan joko valitsemaan papin uran tai luopumaan siitä. Kati Niemelän kolme tutkimusartikkelia, jotka sijoittuvat kunkin pääjakson alkuun, antavat perusteellista tietoa opiskelijoiden näkemyksistä suhteessa aiempiin tutkimuksiin ja teorioihin.

Kuka ja mikä on teologi? Tutkimuskohteina ovat teologit määrittellään hieman hämmäntävästi teologian maisterin tutkinnon suorittaneiksi henkilöiksi. Teologian opiskelijat nimetään erikseen (teologian) opiskelijoiksi (sulkeet Niemelän, s. 7). Jäin pohtimaan, miten jyrkän rajan maisteriksi valmistuminen luo teologin ja ei-teologin välille. Vaatimus maisterin tutkinnosta rajaa monet nykyisin pappina toimivat ei-teologeiksi, sillä aiemmin papiksi vihkimiseen riitti teologian kandidaatin tutkinto soveltavien opintojen lisäksi.

Nykyisillä teologian opiskelijoilla on mahdollisuus työskennellä teologian alan tehtävissä jo opiskeluai-

kanaan, esimerkiksi sotilasappina armeijassa tai kesäteologina ja harjoittelijana seurakunnissa. Toivoisin teologiksi kasvamisen alkutaipaleelle loivempaa prosessikuvausta. Kuvaisin teologit mielelläni niin, että myös teologian opiskelijat ovat jo teologeja, mutta sijoittuvat ammatillisen polkunsä alkuvaiheille. Kuten teoksessa korostetaan, ammattiin kasvaminen on elinikäinen prosessi, joka jatkuu valmistumisen jälkeen.

Laura Hirsto kuvaa artikkelissaan teologian opiskelijoiden oppimisprosesseja ja motivaatiota. Itseäni kiinnosti erityisesti Hirston havainto, että teologian opiskelijat ovat muita aloja useammin syväsuuntautuneita mutta epäjärjestelmällisiä oppijoita. Teologian opiskelijat ovat sisällöllisesti kiinnostuneita oppialastaan mutta opinnoissaan vähemmän suunnitelmallisia kuin muiden alojen opiskelijat. Klassiset kielet koetaan vaikeiksi. Nämä tekijät asettavat erityisiä haasteita teologian opintojen tukemiseen. Hirston mukaan tehostetusta opinto-ohjauksesta integratiivista pedagogiikkaa hyödyntävän hops-työskentelyn avulla hyötyisi jopa kaksi kolmasosaa opiskelijoista.

Teoksessa kuvattu teologian opiskelijoiden matka kohti työelämää sisältää myös kirkollisen linjan opiskelijoille tehtävät soveltuvuustutkimukset, jotka testaavat opiskelijoiden soveltuvuutta, vahvuuksia ja heikkouksia suhteessa papin virkaan. Aura Nortomaa tarkastelee artikkelissaan opiskelijoiden näkemyksiä soveltuvuustutkimusten hyödyllisyydestä. Hän käyttää tutkimuksessaan määrällisiä menetelmiä ja raportoi tuloksia luottamusta herättävän täsmällisesti. Kuten Nortomaa toteaa, soveltuvuustutkimuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille mahdollisuus arvioida omaa soveltuvuuttaan papin työhön sekä tarjota välineitä itsetuntemukseen syventämiseen. Lisäksi testauksen on tarkoitus antaa sekä testattavalle että tuomiokapitulin edustajalle lähtökohta soveltuvuuden arvioimiseen (s. 160). Käytän-

nössä tuomiokapituli ja piispa saavat soveltuvuustutkimuksesta tiedokseen vain nuolikuvion, jossa näkyy testaajan tiivistämä arvio opiskelijan kokonaissoveltuvuudesta. Nor-tomaan tutkimus paljastaa, että soveltuvuustutkimuksella ei ole käytännön merkitystä ammatillisten pohdintojen kannalta. Se ei myöskään anna eväitä testattavien omaan kehittämistyöhön, vaikka testaaminen koetaan varsin hyödylliseksi yleisellä tasolla. Testaamisen hyöty on siis varsin marginaalinen suhteessa tavoitteisiin. Herää kysymys, tarvitaanko papin työstä kiinnostuneiden testaamiseksi nykyistä massiivista ja kallista testausjärjestelmää – varsinkaan nyt, kun seurakuntien taloustilanne kiristyy kirkosta eroamisten seurauksena entisestään ja taloudelliset ongelmat hiertävät jopa kirkon perustyön toteutusta.

Teoksen johdanto-osassa ja yhteenvedossa kerrotaan, että teologiselle alalle hakeutuneiden lukumäärä on vähentynyt 2000-luvulla. Vastaavasti opiskelemaan valittujen suhteellinen määrä on noussut. Ilmiö herättää teoksen kirjoittajissa huolen teologisen koulutuksen tulevaisuudesta ja opiskelija-aineksen mahdollisesta heikkenemisestä. Heti teoksen tarkastelukauden (vuoteen 2012 asti) jälkeen hakijoiden lukumäärä kääntyi kasvuun. Helsingin yliopiston hakijatilastoista selviää, että vuonna 2012 teologiseen tiedekuntaan haki 619 henkilöä, mutta vuonna 2014 peräti 857. Vastaava ilmiö on näkynyt myös Itä-Suomen yliopistossa: vuonna 2012 läntistä teologiaa pyrki opiskelemaan yhteensä 212 hakijaa, ja vuonna 2014 hakijoita oli 291. Valintakokeessa olleista 66 prosenttia valittiin *Teologiksi kasvamassa* -teoksen mukaan Helsingin yliopiston teologiseen tiedekuntaan vuonna 2012 (hakijatilastojen mukaan peräti 70 prosenttia; mistähän ero johtuu?). Vuonna 2014 vastaava luku oli 47 prosenttia. Tilanne ei siis vaikuta enää yhtä huolestuttavalta kuin kirjan julkaisuajankohtana, sillä teolo-

gian opiskelu on alkanut houkutella aiempaa enemmän.

Uutena haasteena, jota teoksesa ei juurikaan käsitellä, on teologien työllistyminen. Erityisesti papin ja uskonnonopettajan tehtäviin on vaikea päästä, vaikka tutkinto olisi valmiina ja ammatti-identiteetti kunnossa. Marraskuussa 2014 julkaistun Kotimaa24-lehden artikkelin mukaan Etelä-Suomen hiippakunnissa on työttömiä teologeja, jotka ovat odottaneet pappisviikimystä jopa usean vuoden ajan. Siksi teologi- myös papin tai opettajan työhön ensisijaisesti suuntautuvien – pitää har- kitta sivuaineensa erityisen huolelli- sesti. On valmistauduttava ammat- ti-identiteettiin muokkaamiseen, jota koulutusta pystyisi hyödyntämään muissa uskonnollista asiantuntijuut- ta vaativissa yhteiskunnan, kulttuurin tai yritysten työtehtävissä.

Pääosa *Teologiksi kasvamassa* -teoksen uranvalintaa koskevista artikkeleista käsittelee kirkon tehtäviä, mutta myös muita mahdollisia ura- polkuja olisi voinut käsitellä nykyis- tä monipuolisemmin. Teologi- onneksi monikulttuuristuminen, krii- sinhallinta ja kehitysyhteistyö lisää- vät uskontojen asiantuntemuksen tarvetta työelämässä. Ura- valinnan vaihtoehtojen kannalta olisi kiin- nostavaa tietää, mihin Maria Buchertin kuvaamat papin työstä luopuneet ovat lopulta sijoittuneet.

Kirjan toimittajat ovat tehneet suuren työn kootessaan erilaisin metodein toteutetut tutkimukset yhdeksi selkeäksi esitykseksi. Teosta voi lukea juonellisena kokonaisuutena teologian opiskelijoiden opin- polkua seuraten. Suorat lainaukset opiskelijoilta Kati Niemelän, Maria Buchertin ja Lassi Pruukin artikke- leissa elävöittävät lukukokemusta. Suosittelisin kirjaa erityisesti teologi- sen tiedekunnan opettajille ja kaikil- le opinto-ohjaukseen osallistuville, koska kirja paljastaa joitakin teolo- gian opiskelijoille tyypillisiä ongel- makohtia. Se antaa osviittaa opiske- lijoiden erilaisista ammatillisista ta- voitteista ja oppimistavoista, joten

se on hyvä apuväline myös teolo- gian opiskelijoiden työssäoppimis- jakson ohjaajille. Lisäksi kirja sovel- tuu mainiosti teologiaa opiskelevien oman reflektion avuksi. Liiteosan kyselylomakkeet antavat täsmällis- tä taustatietoa tutkimustulosten lu- kemista varten. Toisaalta ne antavat työväliseen, jonka avulla kirjan luki- ja voi pohtia omaa suhdettaan hen- gellisyteen, polkuaan kohti teolo- gista asiantuntijuutta sekä ammatil- lisen osaamisensa ulottuvuuksia.

Hanketutkimus jatkuu vielä opintonsa vuonna 2010 aloittaneiden seurantatutkimuksena, jossa selvitetään työelämään siirtymiseen liittyviä prosesseja sekä ammatil- lisen suuntautumisen pysyvyyteen ja muutokseen vaikuttavia tekijöitä. On mielenkiintoista aikanaan lukea, miten teologi- ammatillinen kasvu on jatkunut työelämän eri konteks- teissa. *Teologiksi kasvamassa* -teok- sen tuloksia voi jo nyt alustavasti verrata Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuun *Kutsumusta, aut- tamista ja itsensä toteuttamista*, jos- sa Kati Niemelä raportoi kirkon aka- teemisten keskuudessa toteutetun jäsenkyselyn tuloksia. Vaikuttaa sil- tä, että samat tekijät, jotka houkut- televat teologian opiskelijoita kirkon alalle, myös pitävät heidät siellä ja edistävät työhyvinvointia.

TEIJA PITKÄNEN
TEOL. MAIST., PORI

PÄIVI PIETILÄ &
PEKKA LINTUNEN

**Kuinka kieltä opitaan: Opas
vieraan kielen opettajalle
ja opiskelijalle. Helsinki:
Gaudeamus 2014. 252 s.**

Tartuin Päivi Pietilän ja Pekka Lintu- sen toimittamaan kirjaan viime lu- kuvuonna Uuden testamentin kreik- kaa opettaessani. Pohdin paljon, mi- ten kannattaa ja pitää opettaa, jotta opiskelija voisi innostua uudesta ja